

مطالعه جنسیتی رابطه شیوهی همسرگزینی (سنتی و جدید) با
رضایت زناشویی
در خانواده‌های شهر شیراز

زهرا فرهمند^۱

شیرین احمدنیا^۲

تاریخ پذیرش: 1393/02/30

تاریخ تصویب: 1393/05/29

چکیده

پژوهش حاضر با هدف مطالعه جنسیتی رابطه شیوهی همسرگزینی (سنتی و جدید) با میزان رضایت زناشویی در میان خانواده‌های شهر شیراز انجام گرفته است. روش پژوهش، پیمایش و ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه بوده است. جامعه آماری پژوهش، شامل زنان ۱۵ سال به بالای متأهل بوده و حجم نمونه با استفاده از جدول لین ۳۸۹ نفر بر آورد گردیده است. داده‌ها پس از جمع‌آوری توسط نرم‌افزار Spss در دو سطح توصیفی و استنباطی (آزمون مقایسه میانگین‌ها) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از آزمون فرضیات نشان داد که میزان رضایت زناشویی در همسرگزینی (سنتی و جدید) با یکدیگر متفاوت بوده و در همسرگزینی جدید میزان رضایت زناشویی بیشتر است. مطالعه جنسیتی این رابطه نشان داد که رابطه مذکور تنها در بین مردان برقرار است و در مورد زنان این تفاوت دیده نشد. بررسی تفاوت میزان رضایت زناشویی در ابعاد مختلف آن با شیوه همسرگزینی در زنان و مردان نیز نشان داد که در گروه مردان تنها میزان ابعاد رضایت جنسی و مناسبات بین فردی در شیوه همسرگزینی سنتی و مدرن با یکدیگر متفاوت است و در مورد زنان هیچ تفاوت معناداری در هیچ کدام از ابعاد رضایتمندی زناشویی برحسب شیوه همسرگزینی ملاحظه نشد.

واژگان کلیدی: همسرگزینی، مدرن، سنتی، رضایتمندی زناشویی، جنسیت، شیراز.

مقدمه و طرح مسأله

خانواده یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی است که در مقایسه با سایر نهادها، از نظر اندازه کوچک‌تر ولی از نظر اعتبار و اثربخشی، عظیم‌ترین و پایدارترین نهاد اجتماعی بوده است و لازمه بقای جامعه، محسوب می‌گردد (بنی‌جمالی و همکاران، ۱۳۸۳). یک جامعه زمانی می‌تواند ادعای سلامت کند که از خانواده‌هایی سالم برخوردار باشد. خانواده و جامعه سالم نیز از پیوندهای آگاهانه و

^۱ - نویسنده مسؤل - کارشناس ارشد مطالعات زنان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

Email: zfarahmand63gmail.com

^۲ - دانشیار جامعه‌شناسی عضو هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

ارتباطات سالم و بالنده زوجین شکل می‌گیرد. چنانچه پایه‌های خانواده از استحکام لازم برخوردار نباشد، تبعات منفی آن نه تنها برای خانواده بلکه برای کل جامعه خواهد بود.

رضایتمندی زناشویی یکی از مؤلفه‌های مهم سلامت خانواده‌هاست و نشانگر کارایی و استحکام آن است. استحکام آن بوده و از عوامل موثر در بهداشت روانی همسران و فرزندان می‌باشد (اسلامی‌نسب بجنوردی، بجنوردی، ۱۳۷۶). سینها^۱ و کاکرجی^۲ (۱۹۹۱) رضایتمندی زناشویی را حالتی می‌دانند که طی آن زن و شوهر از ازدواج با یکدیگر و با هم بودن احساس شادی و رضایت می‌نمایند. با توجه به اینکه هدف افراد از ازدواج و زندگی مشترک، رسیدن به این رضایت در ابعاد مختلف آن است لذا کاهش رضایتمندی زناشویی علاوه بر اینکه به ایجاد فضای نامناسب در خانواده‌ها و مشکلات بسیار منجر می‌گردد می‌تواند در نهایت به تزلزل خانواده‌ها و طلاق بینجامد (سایدر و همکاران، ۲۰۰۱) که پیامدهای منفی آن بر کسی پوشیده نیست. تحقیقات انجام شده گویای آن است که کاهش و یا فقدان رضایت زناشویی یکی از مهم‌ترین علل مراجعه زوجین به مشاوران و درمانگران خانواده است. سیر صعودی آمار طلاق و وجود تعارضات و آشفتگی روابط زوجین، انگیزه محققان برای یافتن راهکارهای مناسب جهت مقابله با این پدیده اجتماعی را افزایش داده است. با توجه به این مساله، بررسی عواملی که بتواند رضایت زناشویی را بهبود بخشد، لازم و ضروری به نظر می‌رسد. بیشتر پژوهش‌هایی که در کشور ما در مورد رضایت و یا نارضایتی زوجین از زندگی زناشویی انجام شده بر متغیرهایی مانند سن، تحصیلات، احترام متقابل، مدت ازدواج، ارتباط جنسی، وضعیت اقتصادی، بیکاری، سطح تحصیلات، مذهب و چالش‌های فرهنگی - اجتماعی تأکید نموده‌اند (پروین و همکاران، ۱۳۸۱) و کمتر به رابطه عوامل پیش از ازدواج و یا عوامل مقدماتی ازدواج مانند شیوه همسرگزینی بر رضایت زناشویی پرداخته‌اند و این درحالی است که رضایتمندی زناشویی می‌تواند در سایه یک انتخاب شایسته و مناسب به دست بیاید (بتلر و نیوکمپ، ۱۹۹۸).

نقطه شروع تشکیل خانواده، ازدواج است و بنا به تأیید بسیاری از صاحب‌نظران برای داشتن یک ازدواج موفق، انتخاب همسر، امری مهم و اساسی تلقی می‌شود و افراد می‌کوشند تا با انتخابی درست به خانواده‌ای مطلوب و پایدار دست یابند. در گذشته و حتی در جوامع سنتی امروزی، وقتی دختر و پسر به سن بلوغ می‌رسیدند به انتخاب والدین و خویشاوندان ازدواج می‌کردند. ولی امروزه همگام با تغییرات در همه عرصه‌های اجتماعی، در ازدواج و همسرگزینی نیز تغییراتی ایجاد شده است. بررسی روند تغییرات اجتماعی نشان می‌دهد که گسستگی و تضعیف در بین عوامل همبسته اجتماع سنتی به وجود آمده و در چنین شرایطی افراد به صورت اتمی‌هایی مجزا به نظر می‌رسند که به دنبال حداکثر سود و منفعت فردی و شخصی خود هستند و تغییر در ایده‌ها و ارزش‌های افراد در جهت استیلای سکولاریسم، مادی‌گرایی و فردگرایی صورت می‌گیرد و در نتیجه خانواده محوری به سوی فرد محوری و همچنین ازدواج نهاد محور به سمت ازدواج رابطه محور تغییر پیدا می‌کند که با افزایش فردگرایی و آزادی فردی در انتخاب همسر همراه بوده است (صادقی و همکاران، ۱۳۸۶؛ مورگان، ۱۹۸۲؛ استون، ۱۹۷۹). در مدل نهادی ازدواج، آزادی

^۱ - sinha
^۲ - kakerji

مطالعه جنسیتی رابطه شیوهی همسرگزینی (سنتی و جدید) با

رضایت زناشویی

در خانواده‌های شهر شیراز

فرد در انتخاب همسر کمتر و تاثیرپذیری از الزامات اجتماعی و خویشاوندی بیشتر است. همچنین بیشتر بر ابعاد اقتصادی ازدواج و کمتر بر تمایلات جنسی متقابل تاکید شده است. در مدل رابطه‌ای ازدواج، عکس این موارد صادق است و بیشتر بر ابعاد عاطفی و بین فردی و انتخاب فردی و شخصی مبتنی است. همچنین بر مسائل جنسی به عنوان نمادی از مسائل زندگی زناشویی اهمیت داده می‌شود (رینولدز و مانزفیلد، ۱۹۹۹). با در نظر گرفتن این توضیحات، در این مقاله، با اغماض، مدل نهادی ازدواج با شیوه سنتی ازدواج و مدل رابطه‌گرای آن با شیوه جدید ازدواج هم‌ارز دانسته شده است. با توجه به گسترش روز افزون ارزش‌های مدرنیته و تغییر سیستم نگرشی و ارزشی افراد، به نظر می‌رسد در آینده شاهد تغییرات زیادی را در باب شیوه همسرگزینی باشیم. کشور ما در دوران کنونی، همچون سایر کشورهای در مرحله گذار از سنت به مدرنیته، تا حدود زیادی تغییرات اجتماعی ذکر شده در باب ازدواج و همسرگزینی را تجربه می‌نماید. از یک سو، تغییرات فرهنگی که در نتیجه گسترش روزافزون رسانه‌های جمعی ایجاد شده در تمام ابعاد زندگی اجتماعی رخ نه کرده و موجب شده است تا مردان و زنان نگرش نوینی از پیوند زناشویی و ازدواج داشته باشند و آن را نه فقط به عنوان یک رابطه جنسی و تولید فرزند بلکه به عنوان وجود آورنده یک کمال‌گرا، توأم با عشق و همدلی بدانند. از سوی دیگر، دنیای جدید موجب بالا رفتن سطح آگاهی‌های اجتماعی، سواد عمومی و تحصیلات شده و به موازات آن سطح توقعات و انتظارات مردان و زنان به مراتب بیشتر از گذشته گردیده است و دگرگونی‌هایی در نقش‌های اجتماعی زنان در جامعه و گرایش آنها به تحصیلات بالاتر و احراز صلاحیت‌هایی همانند مردان در به دست گرفتن مشاغل خارج از منزل ایجاد شده است که همه این‌ها موجب گردیده تا همسرگزینی از شکل سنتی خارج شده و با مسائل دیگری که در نوع خود در کشور ما تازگی دارد، مواجه شود (امینی، ۱۳۷۸).

با توجه به تغییرات ایجاد شده در حوزه همسرگزینی و نقش مهم همسرگزینی در ایجاد رضایت زناشویی در پژوهش حاضر این سؤال مطرح است که آیا تغییر در شیوه همسرگزینی در میزان رضایت زناشویی تغییری ایجاد کرده است؟ همچنین با توجه به اینکه زنان و مردان در انتخاب همسر از شرایط و اختیارات اجتماعی و فرهنگی متفاوتی بخصوص در جامعه ایرانی برخوردارند، آیا اساساً رابطه شیوه همسرگزینی (جدید یا سنتی) با رضایت زناشویی بر حسب جنسیت تغییر می‌کند یا خیر؟ این پژوهش با هدف پاسخگویی به این سؤال‌های انجام شده است و علاوه بر آن، اهداف جزئی زیر را نیز دنبال می‌کند:

– سنجش میزان رضایتمندی زناشویی و ابعاد آن در بین زنان و مردان و

مقایسه آنها با یکدیگر

– بررسی شیوه‌های همسرگزینی در بین افراد

پیشینه پژوهش

نیکنام (۱۳۵۵) مطالعه‌ای را با عنوان "مداخله والدین و خواهران و برادران و خویشان و آشنایان در ازدواج زنان و مردان کارمند ساکن در تهران" انجام داده است. در این پژوهش همسرگزینی سنتی و مدرن و آداب و رسوم آن مورد مطالعه قرار گرفته و بیان شده است که شکل همسرگزینی سنتی در حال تغییر است و دختران و پسران امروزی در محل کار، علم، تحصیل، اماکن عمومی و مهمانی‌ها در کنار یکدیگر هستند و جدایی بین دو جنس کم‌کم از بین رفته است اما نه به‌طور کامل، هنوز خانواده‌هایی هستند که باهم بودن دختر و پسر را حتی در محیط علم و تحصیل با تردید قبول می‌کنند. در این جامعه آماری دختران بیشتر از پسران با آشنایی قبلی ازدواج نموده‌اند و والدین برای خواستگاری در درجه اول قرار داشتند و شرکت آنها در مراسم خواستگاری دختران دو برابر پسران بوده است و نقش پدربزرگ و مادر بزرگ‌ها رو به کاستی می‌رود و نقش خواهر در ازدواج خواهر بیشتر از برادر می‌باشد.

عبدالهیان (۱۳۸۴) در مطالعه‌ای تحت عنوان "نشانه‌های شکاف نسلی بین ایده آل‌های دو جنس در خصوص باز تولید ارزش‌های مربوط به خانواده و ازدواج" به بررسی شکل‌گیری نیروهای جدید اجتماعی در ایران در تقابل سنت و مدرنیسم و تأثیر آن بر آینده خانواده پرداخته است. روش تحقیق در این بررسی به صورت پیمایش و با استفاده از ۱۲۰۰ پرسشنامه انجام گرفته شده است. شناخت مکانیزم‌های تأثیر متغیرهای جنسیتی و نسلی در تغییر ارزش‌های خانوادگی و تغییرات جمعیتی در سطح کلان مورد نظر قرار گرفته بود. نتایج به‌دست آمده در مورد نهاد ازدواج، نشان می‌دهد که روند موجود به سمت باز تولید شیوه‌های سنتی نمی‌باشد و زنان ایرانی الگوهای انتخاب همسر به شیوه سنتی را نمی‌پذیرند. طبق نتایج این بررسی به‌نظر می‌رسد آیین انتخاب همسر در آینده بر مبنای حسابگری زنان از این که اهداف ازدواج چیست صورت خواهد پذیرفت.

زنجانی (۱۳۷۹) در یک تحقیق تحت عنوان "بررسی معیارهای همسرگزینی بر رضایت از زندگی خانوادگی" سعی کرده است که رابطه بین ملاک‌های همسرگزینی افراد ازدواج کرده را با میزان رضایت آنها از زندگی زناشویی بررسی نماید. طبق نتایج این پژوهش، بین متغیرهای رضایت از زندگی، تشابه اعتقادات زوجین و پایگاه اجتماعی آنها، پایگاه اجتماعی والدین زوجین، میزان درآمد زوجین با رضایت از زندگی زناشویی رابطه وجود دارد و بین متغیرهای اختلاف سن زوجین و اختلاف سطح تحصیلات زوجین با رضایت از زندگی رابطه معناداری وجود نداشته است.

موسوی و همکاران (۱۳۸۴) پژوهش دیگری تحت عنوان "تأثیر روابط قبل از ازدواج بر تعارضات زناشویی در بین دانشجویان متأهل دانشگاه‌های دولتی شهر تهران" انجام دادند. نتایج نشان می‌دهد که تعارضات زناشویی در دانشجویانی که قبل از ازدواج رابطه داشته‌اند نسبت به دانشجویانی که رابطه قبل از ازدواج نداشته‌اند کمتر می‌باشد و همکاری زوجین در بین دانشجویانی که رابطه داشته‌اند نسبت به دانشجویانی رابطه نداشته‌اند بیشتر بوده است. همچنین، میزان رابطه جنسی بین دانشجویانی که رابطه قبل از ازدواج داشته‌اند نسبت به دانشجویانی که رابطه قبل از ازدواج نداشته‌اند کمتر شده است. نتیجه کلی این بررسی حاکی از آن است که روابط قبل از ازدواج در جامعه دانشجویان و در سنین بالاتر به دلیل

مطالعه جنسیتی رابطه شیوهی همسرگزینی (سنتی و جدید) با

رضایت زناشویی

در خانواده‌های شهر شیراز

انتخاب مستقیم و بی‌واسطه طرفین (دختر و پسر) می‌تواند منجر به کاهش تعارضات زناشویی و حتی افزایش رضایت زناشویی گردد.

نتایج بررسی‌های جین (۱۹۹۶) نشان داد که در مناطقی که ارزش‌های مذهبی حاکم است بیشتر ازدواج‌ها، ازدواج‌هایی است که شروع عاشقانه نداشته‌اند و ۹۵ درصد این ازدواج‌ها، ازدواج‌هایی موفق بوده است و میزان طلاق در جوامع جدید که به نظر می‌رسد اکثر ازدواج‌ها شروع عاشقانه داشته‌اند ۵۰ درصد می‌باشد یعنی از هر دو ازدواجی که انجام می‌شود یکی از آنها به طلاق می‌انجامد. و همکاران (به نقل از حاجی‌علیان، ۱۳۸۳) پژوهشی تحت عنوان "احساس تنهایی و سازگاری زناشویی" در بین ۵۸ زوج ترکیه‌ای انجام دادند. طبق بررسی‌های این محققین، ازدواج‌هایی که در آن زوج‌ها خودشان یکدیگر را انتخاب کرده‌اند در مقابل زوج‌هایی که به صورت واسطه‌ای و سنتی ازدواج کرده بودند نمرات پایین‌تری از احساس تنهایی را کسب کردند و نمرات بیشتری از سازگاری زناشویی را نشان دادند و همچنین سازگاری زناشویی با آشنایی زوجین قبل از ازدواج رابطه مستقیم داشت.

برانت (۲۰۰۳) به بررسی تاثیر هم‌سنخی مذهبی بر رضایتمندی زناشویی پرداخت. وی دریافت که یک رابطه غیرمستقیم بین ازدواج‌های برخوردار از هم‌سنخیتی مذهبی و رضایتمندی زناشویی زوجین وجود دارد و زوجینی که از نظر مذهبی دارای شباهت بیشتری بودند در مقایسه با زوجینی که فاقد این سنخیت بودند وقت بیشتری را با هم می‌گذراندند و از رضایتمندی بیشتری برخوردار بودند.

ترمن (۲۰۰۳) در پژوهش خود نشان داد که بالاترین نمرات سلامت روانی را زوج‌هایی به خود اختصاص می‌دادند که برپایه عشق ازدواج کرده بودند و در مقایسه با زوج‌هایی که به صورت سنتی ازدواج کرده بودند تمایل بیشتری برای ابراز رضایتمندی و خشنودی از ازدواج خود دارند.

چارچوب نظری پژوهش

جهت تدوین چارچوب نظری پژوهش، ترکیبی از نظریات مبادله، کنش متقابل، نظریه عشق اریک فروم و همچنین نظریه آسون و فاورز (۱۹۹۳) استفاده گردیده است. آسون و فاورز (۱۹۹۳) دو نوع ازدواج را تحت عنوان ازدواج‌های سنتی و ازدواج‌های مبتنی بر دوستی و عشق مشخص نموده‌اند که بیانگر شروع تازه‌ای در پیشبرد برنامه‌های ازدواج برای زوجین بوده است:

۱- ازدواج بر مبنای عشق و دوستی که بیشترین و بالاترین نسبت ارتباط را در زندگی زناشویی دارند، این زوجین در عملکردهای رفتاری و زناشویی خویش احساس رضایتمندی مطلوبی دارند. وهم چنین این‌ها در چگونگی گذراندن زمان اوقات فراغت خویش با یکدیگر بسیار راضی و خوشنود بوده‌اند این زوجین در عادات رفتاری و شخصیتی خود احساس رضایت کامل داشته‌اند و یکدیگر را به خوبی درک می‌کنند و قادر به تقسیم احساسات و تمایلات خود هستند.

۲- ازدواج‌های سنتی: بررسی‌ها بیانگر نارضایتی زوجین در حوزه روابط تعاملی و واکنشی خویش می‌باشند همچنین ابراز نارضایتی و ناخوشنودی در عادات شخصی طرف مقابل داشته‌اند، این زوجین در حوزه‌های عملکردهای تصمیم‌گیری و طرح برنامه‌ریزی در آینده قدرت بسیاری دارند و در عین حال در مورد ازدواج خود نظری عاقلانه و واقع‌گرا دارند و عامل مذهب و عوامل اعتقادی را بسیار مهم می‌شمارند (آلسون، ۱۹۹۳ به نقل از ضمیری ۱۳۸۴)

بر اساس نظریه مبادله بررسی سود و هزینه در روابط مختلف اهمیت دارد. به طور کلی هر فرد در برابر آنچه که هزینه می‌کند انتظار دریافت پاداش معادل با آن هزینه را از جانب طرف مقابل دارد. یا اینکه فرد سعی می‌کند در رابطه ای وارد شود که برای وی بیشترین سود و کمترین هزینه را داشته باشد (توسلی، ۱۳۷۰). در ارتباط این رویکرد با مسأله همسرگزینی می‌توان این گونه تحلیل کرد اگر در رابطه زناشویی پاداش‌ها بیشتر و هزینه‌ها کمتر باشد رضایتمندی در زندگی زناشویی ایجاد می‌شود و زندگی زناشویی پایدارتر خواهد بود. بنابراین نظریه دو فرض می‌توان در نظر گرفت:

الف) در همسرگزینی سنتی که گزینش، توسط والدین یا فامیل صورت می‌گیرد چون فرد خود دست به انتخاب نزنده و انتخاب بر اساس شناخت فردی و عشق و علاقه دوجانبه ایجاد نشده است. ممکن است در زندگی زناشویی در تبادل روابط جنسی، عشق، علاقه و محبت با همسر خود دچار مشکل شود در نتیجه از میزان رضایتمندی زناشویی کمتری برخوردار شود.

ب) در همسرگزینی سنتی، هرچند همسر از طرف والدین و یا فامیل گزینش می‌شود و خود فرد دست به انتخاب نزنده، اما این امکان وجود دارد که در طول زندگی زناشویی طرفین پس از شناخت، به یکدیگر علاقه‌مند شده و در تبادل روابط جنسی، عشق، علاقه و محبت به یکدیگر، مانند دو فردی عمل کنند که خود یکدیگر را با عشق علاقه و حتی شناخت، انتخاب کرده‌اند. و در زندگی زناشویی نیز از رضایتمندی بالایی برخوردار باشند.

نظریه کنش متقابل: بر اساس این تئوری انسان‌ها در فرآیند کنش متقابل جامعه پذیر می‌شوند و تقریباً تمامی عناصری که برای زندگی کردن در اجتماع نیاز دارند، در اجتماع، جامعه و در رابطه با خانواده و سایر افراد جامعه کسب می‌کند. یکی از عناصر مهم و اصلی هر جامعه ازدواج می‌باشد که تعریف کلی و مشترک آن در ذهن بیشتر افراد جامعه رسیدن دو نفر به یکدیگر تحت شرایط قانونی، در قالب ازدواج و زندگی مشترک می‌باشد. همسرگزینی و زندگی زناشویی دارای ارزش‌ها و هنجارهایی است که برای دستیابی به آن باید این ارزش‌ها و هنجارها را در قالب جامعه و فرد مورد انتخاب به عنوان همسر و در ارتباط با وی در نظر داشت. این ارزش‌ها و هنجارها خود به خود به وجود نمی‌آید، بلکه در قالب ارتباطات اجتماعی و کنش متقابل با افراد جامعه و در قالب اجتماع به وجود می‌آید. بر این اساس افرادی که در جریان روابط اجتماعی، کنش متقابل بیشتری دارند به دلیل اینکه دارای معانی و نمادهای مشترک بیشتری هستند معمولاً در ازدواج و زندگی زناشویی از رضایتمندی بیشتری برخوردار هستند (توسلی، ۱۳۷۱). بنابراین بر اساس این نظریه، افرادی از جنس مخالف، که دارای معانی و نمادهای مشترک بیشتری هستند، احتمال بیشتری دارد که یکدیگر را به عنوان همسر گزینش کنند، بنابراین می‌توان همسرگزینی را در ارتباط با این رهیافت اینگونه تحلیل کرد: زنان و مردانی که در روابط اجتماعی مختلف در جایگاه و نقش‌هایی هستند که امکان کنش متقابل بیشتری دارند، این روابط، منجر به شناخت و به

مطالعه جنسیتی رابطه شیوهی همسرگزینی (سنتی و جدید) با

رضایت زناشویی

در خانواده‌های شهر شیراز

دنبال آن کشف معانی و نمادهای مشترک بیشتری بین طرفین می شود و احتمال گزینش افراد از سوی یکدیگر نیز بالا می رود. در زمینه شکل همسرگزینی به صورت جدید، کنش متقابل بیشتر بین دو فرد در صورتی که به انتخاب ختم شود، در ساختار زندگی زناشویی خود به عنوان یک زوج به دلیل شناخت و روابط پیش از ازدواج می توانند ارتباط بهتری با یکدیگر داشته باشند و فهم آنها در خصوص احساسات و عواطفشان به رضایتمندی زناشویی بیشتری منجر شود.

در نظریه عشق /ریک فروم مهم‌ترین موضوع مورد بحث پیرامون عشق به عنوان یک نیاز عاطفی است که حاصل نزدیک‌ترین روابط انسان با دیگری می‌باشد. به طوری که فروم بیان می‌کند که اگر این نیاز فرد در چارچوب خانواده ارضا نشود فرد دچار نارضایتی در روابط خود با دیگران خواهد شد. یکی از اصول همسرگزینی علاقه‌مندی به طرف مقابل می‌باشد. بنابراین فرد سعی می‌کند شخصی را به عنوان همسر خود انتخاب کند که مورد علاقه وی باشد (علیایی زند، ۱۳۷۰). فاکتور عشق و علاقه در همسرگزینی جدید به ویژه افرادی که قبل از دواج با یکدیگر دوست هستند یا از یکدیگر شناخت دارند بیشتر خود را بروز می‌کند زیرا در این شیوه همسرگزینی، انتخاب براساس عشق و علاقه‌مندی طرفین می‌باشد و محاسبات فرهنگی، قومی و اجتماعی کمتر از همسرگزینی سنتی که گزینش از سوی والدین صورت می‌گیرد در کار می‌باشد. نیاز به عشق، علاقه و محبت در هر انسانی به صورت قوی وجود دارد. فروم معتقد است که عشق در رابطه زناشویی زوجین شامل احساسات مثبت، توجه، مراقبت، همدلی، مهربانی، حمایت و قدردانی می‌باشد. در واقع عشق بارور در زندگی زناشویی دلالت بر وجود توجه، مسؤلیت، احترام و شناخت زوجین و در نهایت رضایت زوجین در زندگی زناشویی می‌باشد و همه این‌ها می‌تواند در سایه یک انتخاب توأم با علاقه‌مندی طرفین هنگام ازدواج به وجود آید. همسرگزینی جدید در قالب آشنایی‌های قبل از ازدواج که توسط خود افراد بدون دخالت شخص ثالثی صورت می‌گیرد این امکان را به آنها می‌دهد که همسر خود را از روی عشق و علاقه‌مندی و حتی شناخت متقابل انتخاب کنند و بنابراین در زندگی با یکدیگر از رضایتمندی زناشویی بیشتری برخوردار باشند.

فرضیات پژوهش

به نظر می‌رسد بین میزان رضایتمندی زناشویی و ابعاد آن در میان مردان و زنان تفاوت وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین میزان رضایتمندی زناشویی (زنان / مردان / کل پاسخگویان) در شیوه همسرگزینی سنتی و جدید تفاوت وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین میزان ابعاد رضایتمندی زناشویی (زنان / مردان) در شیوه همسرگزینی سنتی و جدید تفاوت وجود دارد.

روش پژوهش

این پژوهش براساس رویکرد کمی و با استفاده از روش پیمایشی انجام گرفته و از ابزار پرسشنامه پرسشنامه جهت جمع‌آوری اطلاعات استفاده نموده است. جامعه آماری آن شامل کلیه زنان متأهل ۱۵ سال به بالای شهر شیراز می‌باشد. حجم نمونه براساس جدول لین^۱ (۱۹۷۶) با ۵ درصد خطای نمونه‌گیری و ۹۵ درصد اطمینان ۳۸۹ نفر برآورد شده و تکمیل گردید. شیوه نمونه‌گیری، نمونه‌گیری نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی چند مرحله‌ای است و جهت انجام آن از بلوک‌بندی مرکز آمار ایران استفاده شده است. بخشی از پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش (متغیرهای زمینه‌ای و سنجش شیوه همسرگزینی) محقق ساخته است که براساس نظریات و مطالعات انجام شده تدوین گردید و مورد تأیید استادان و صاحب‌نظران قرار گرفت (اعتبار صوری) و بخشی دیگر از پرسشنامه که به سنجش رضایتمندی زناشویی اختصاص دارد از مقیاس استاندارد اینریچ استفاده شده است. این مقیاس در تحقیقات بسیاری در داخل و خارج از کشور مورد استفاده و تأیید قرار گرفته است. بررسی پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۸ به دست آمده است که نشان‌دهنده پایایی بسیار خوب این مقیاس است. جهت بررسی ساختار عاملی مقیاس رضایتمندی زناشویی از روش تحلیل عامل استفاده شد. در آزمون تحلیل عاملی انجام شده روی سوالات مربوط به این مقیاس، ۴۰ گویه رضایتمندی زناشویی در ۵ گروه (رضایت‌جنسی، فرزند پروری، مناسبات بین‌فردی، مدیریت منزل، جهت‌گیری مذهبی) قرار گرفتند. آماره kmo برای این متغیر ۰/۹۲ به دست آمده است.

تعریف نظری و عملیاتی متغیرها

- همسرگزینی: فرآیند انتخاب همسر، تصمیم‌گیری آگاهانه منتج از رشد یک سلسله فرآیندهای شناختی، عقلانی، اجتماعی و روانی در فرد است که منجر به انتخاب شریک زندگی و همسر آینده می‌شود (رایس، ۱۹۹۹). در این پژوهش سه شاخص از ویژگی‌های همسرگزینی مورد توجه بوده است: انتخاب فردی بدون واسطه‌ی خانواده و آشنایان، دارا بودن روابط قبل از ازدواج یا دوستی، وجود عشق قبل از ازدواج. بر اساس این سه شاخص افراد در دو شکل همسرگزینی سنتی و جدید از یکدیگر متمایز می‌شوند، لذا منظور از همسرگزینی سنتی در پژوهش حاضر آن است که در انتخاب اولیه‌ی زوج یا زوجه، خانواده و فامیل بیشترین دخالت را داشته‌اند و نقش واسطه‌ای ایفا نموده‌اند، فرد قبل از ازدواج با زوج یا زوجه هیچ نوع رابطه یا دوستی نداشته است و در نتیجه قبل از ازدواج عشقی بین آنها وجود نداشته است. منظور از همسرگزینی مدرن آن شکل از همسرگزینی است که مبتنی بر گزینش و انتخاب فردی همسر بوده، در آن به عشق قبل از ازدواج اهمیت زیادی داده شده و قبل از خواستگاری زوجین با یکدیگر در مکان‌های مختلف مثل پارک، محل تحصیل و حتی فضای مجازی رابطه داشته و یا با یکدیگر دوست بوده‌اند.

از آنجا که در ایران کمتر ممکن است ازدواج‌ها هر سه این ویژگی‌ها را با هم داشته و یا نداشته باشند، لذا ازدواج‌هایی که هیچ‌کدام از ویژگی‌های فوق را نداشتند و یا حداکثر یکی از ویژگی‌ها را دارا

^۱ -Lin

مطالعه جنسیتی رابطه شیوهی همسرگزینی (سنتی و جدید) با

رضایت زناشویی

در خانواده‌های شهر شیراز

بودند به عنوان شکل سنتی همسرگزینی و ازدواج‌هایی که دو یا سه ویژگی ذکر شده را با هم داشتند به عنوان شکل جدید همسرگزینی قلمداد شدند.

- رضایتمندی زناشویی: در تعریف رضایتمندی زناشویی متخصصین توافق نظر دارند که رضایتمندی زناشویی به ارزیابی ذهنی طرفین از کیفیت رابطه اشاره دارد (تیلور، ۱۹۹۴). جهت سنجش این متغیر، از مقیاس رضایتمندی زناشویی اینریچ، فرم کوتاه ۴۰ سوالی استفاده شده است (ضمیری، ۱۳۸۴). گویه‌های این مقیاس توسط تحلیل عامل در ۵ گروه از یکدیگر تفکیک شدند. این عوامل عبارتند از:

- جهت‌گیری مذهبی شامل گویه‌هایی است که میزان هماهنگی یا اختلاف نظر پاسخگویان را با همسران‌شان در باب روابط مذهبی آنها با یکدیگر نشان می‌دهد.
- فرزندان و فرزند پروری شامل گویه‌هایی است که میزان توافق یا عدم توافق پاسخگویان را با همسران‌شان در باب تربیت و ارتباط با فرزندان‌شان نشان می‌دهد.
- رضایت جنسی شامل گویه‌هایی است که میزان رضایت یا نارضایتی پاسخگویان را در باب روابط جنسی آنها با یکدیگر نشان می‌دهد.
- مدیریت منزل شامل گویه‌هایی است که میزان هماهنگی یا اختلاف پاسخگویان را با همسران‌شان در اداره امور خانه نشان می‌دهد.
- روابط و مناسبات بین فردی شامل گویه‌هایی است که میزان رضایت یا نارضایتی پاسخگویان را در روابط شخصی با همسران‌شان نشان می‌دهد.

یافته‌های پژوهشی

۵۱ درصد پاسخگویان را مردان و ۴۹ درصد را زنان تشکیل داده‌اند. دامنه سنی پاسخگویان ۱۸ تا ۸۰ سال، میانگین سنی در گروه زنان ۴۰ سال و در مردان ۳۸ سال و میانگین مدت زمان ازدواج آنها ۱۴ سال بوده است و به طور متوسط دارای ۳ فرزند بوده‌اند. ۷۲ درصد از نمونه به شیوه سنتی و ۲۸ درصد به صورت مدرن ازدواج کرده‌اند. بیشترین میزان رضایت زناشویی ۱۵۷ و کمترین آن ۶۰ و میانگین آن ۱۲۲ بوده است. میزان رضایت زناشویی زنان بیشتر از مردان بوده است. همچنین زنان در تمام ابعاد رضایت زناشویی میانگین بالاتری نسبت به مردان کسب کرده‌اند و در بعد مناسبات بین فردی این تفاوت میانگین بیشتر از سایر ابعاد است. در ادامه به بررسی و آزمون فرضیه‌های تحقیق پرداخته می‌شود.

فرضیه ۱: به نظر می‌رسد بین میزان رضایتمندی زناشویی مردان و زنان تفاوت وجود دارد.

جهت بررسی فرضیه اول از آزمون t مستقل استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین میزان کل رضایتمندی زناشویی زنان بیش از مردان است و این تفاوت میانگین‌ها در سطح بیش از ۹۹ درصد اطمینان معنادار است. از بین ابعاد رضایتمندی زناشویی ملاحظه می‌شود که تنها در ابعاد مناسبات بین فردی، رضایت جنسی و مدیریت منزل بین زنان و

مردان تفاوت معنادار وجود دارد و زنان در همه این ابعاد میزان رضایت بیشتری را اعلام داشته‌اند. در مورد بعد فرزند و فرزند پروری و جهت‌گیری مذهبی تفاوت معناداری بین زنان و مردان مشاهده نگردید.

جدول ۱- آزمون مقایسه میانگین میزان رضایت زناشویی و ابعاد آن در زنان و مردان

متغیرهای وابسته	شیوه همسرگزینی	فراوانی	میانگین	خطای استاندارد	t	معناداری																																																				
مناسبات بین فردی	زن	۱۸۸	۶۶/۴۴	۰/۷۶	۴/۸۷	۰/۰۰۰																																																				
	مرد	۱۹۷	۶۰/۸۰	۰/۸۶			رضایت جنسی	زن	۱۸۸	۱۳/۰۷	۰/۱۹	۳/۰۹	۰/۰۰۲	مرد	۱۹۹	۱۲/۱۸	۰/۲۱	فرزند و فرزند پروری	زن	۱۸۸	۱۲	۰/۲۰	۰/۴۳	۰/۶۶	مرد	۱۹۹	۱۱/۸۸	۰/۱۸	مدیریت منزل	زن	۱۸۷	۲۵/۳۰	۰/۲۴	۲/۲۰	۰/۰۲	مرد	۱۹۹	۲۴/۴۲	۰/۳۱	جهت‌گیری مذهبی	زن	۱۸۸	۷/۷۵	۰/۱۲	۰/۱۹۱	۰/۸۴	مرد	۱۹۹	۷/۷۲	۰/۱۱	رضایت زناشویی کل	زن	۱۸۷	۱۲۶	۱۶/۶۰	۴/۰۹	۰/۰۰۰	مرد
رضایت جنسی	زن	۱۸۸	۱۳/۰۷	۰/۱۹	۳/۰۹	۰/۰۰۲																																																				
	مرد	۱۹۹	۱۲/۱۸	۰/۲۱			فرزند و فرزند پروری	زن	۱۸۸	۱۲	۰/۲۰	۰/۴۳	۰/۶۶	مرد	۱۹۹	۱۱/۸۸	۰/۱۸	مدیریت منزل	زن	۱۸۷	۲۵/۳۰	۰/۲۴	۲/۲۰	۰/۰۲	مرد	۱۹۹	۲۴/۴۲	۰/۳۱	جهت‌گیری مذهبی	زن	۱۸۸	۷/۷۵	۰/۱۲	۰/۱۹۱	۰/۸۴	مرد	۱۹۹	۷/۷۲	۰/۱۱	رضایت زناشویی کل	زن	۱۸۷	۱۲۶	۱۶/۶۰	۴/۰۹	۰/۰۰۰	مرد	۱۹۷	۱۱۸	۱۹/۴۰								
فرزند و فرزند پروری	زن	۱۸۸	۱۲	۰/۲۰	۰/۴۳	۰/۶۶																																																				
	مرد	۱۹۹	۱۱/۸۸	۰/۱۸			مدیریت منزل	زن	۱۸۷	۲۵/۳۰	۰/۲۴	۲/۲۰	۰/۰۲	مرد	۱۹۹	۲۴/۴۲	۰/۳۱	جهت‌گیری مذهبی	زن	۱۸۸	۷/۷۵	۰/۱۲	۰/۱۹۱	۰/۸۴	مرد	۱۹۹	۷/۷۲	۰/۱۱	رضایت زناشویی کل	زن	۱۸۷	۱۲۶	۱۶/۶۰	۴/۰۹	۰/۰۰۰	مرد	۱۹۷	۱۱۸	۱۹/۴۰																			
مدیریت منزل	زن	۱۸۷	۲۵/۳۰	۰/۲۴	۲/۲۰	۰/۰۲																																																				
	مرد	۱۹۹	۲۴/۴۲	۰/۳۱			جهت‌گیری مذهبی	زن	۱۸۸	۷/۷۵	۰/۱۲	۰/۱۹۱	۰/۸۴	مرد	۱۹۹	۷/۷۲	۰/۱۱	رضایت زناشویی کل	زن	۱۸۷	۱۲۶	۱۶/۶۰	۴/۰۹	۰/۰۰۰	مرد	۱۹۷	۱۱۸	۱۹/۴۰																														
جهت‌گیری مذهبی	زن	۱۸۸	۷/۷۵	۰/۱۲	۰/۱۹۱	۰/۸۴																																																				
	مرد	۱۹۹	۷/۷۲	۰/۱۱			رضایت زناشویی کل	زن	۱۸۷	۱۲۶	۱۶/۶۰	۴/۰۹	۰/۰۰۰	مرد	۱۹۷	۱۱۸	۱۹/۴۰																																									
رضایت زناشویی کل	زن	۱۸۷	۱۲۶	۱۶/۶۰	۴/۰۹	۰/۰۰۰																																																				
	مرد	۱۹۷	۱۱۸	۱۹/۴۰																																																						

فرضیه ۲: به نظر می‌رسد بین میزان رضایت زناشویی (زنان/ مردان/ کل پاسخگویان) در شیوه همسرگزینی سنتی و جدید تفاوت وجود دارد.

جدول ۲- آزمون مقایسه میانگین میزان رضایت زناشویی (زنان/ مردان/ کل پاسخگویان) در دو شیوه همسرگزینی

سنتی و مدرن

متغیر وابسته	جنسیت	شیوه همسرگزینی	فراوانی	میانگین	خطای استاندارد	t	معناداری																		
زنان	سنتی	۱۲۳	۱۲۵/۲۳	۱/۵۲	۰/۵۸۵	۰/۵۵۹																			
	جدید	۶۴	۱۲۶/۹۴	۲			مردان	سنتی	۱۵۴	۱۱۷	۱/۵۷	۱/۹۹	۰/۰۴	جدید	۴۳	۱۲۳/۵۵	۳/۸۵	کل پاسخگویان	سنتی	۲۷۷	۱۲۱	۱/۱۳	۲/۳۳	۰/۰۲	جدید
مردان	سنتی	۱۵۴	۱۱۷	۱/۵۷	۱/۹۹	۰/۰۴																			
	جدید	۴۳	۱۲۳/۵۵	۳/۸۵			کل پاسخگویان	سنتی	۲۷۷	۱۲۱	۱/۱۳	۲/۳۳	۰/۰۲	جدید	۱۰۷	۱۲۶	۱/۶۳								
کل پاسخگویان	سنتی	۲۷۷	۱۲۱	۱/۱۳	۲/۳۳	۰/۰۲																			
	جدید	۱۰۷	۱۲۶	۱/۶۳																					

برای پاسخگویی به این پرسش که آیا میانگین نمره رضایتمندی زناشویی در بین دو شیوه همسرگزینی سنتی و جدید متفاوت است یا خیر از آزمون تفاوت میانگین ها یا t مستقل استفاده شده است. با توجه به مقدار t و سطح معناداری رابطه بین میزان رضایت زناشویی مردان و کل پاسخگویان در دو شیوه سنتی و جدید متفاوت بوده و در مورد زنان این تفاوت معنادار نیست. لذا فرضیه دوم تنها در مورد مردان و کل نمونه مورد تأیید قرار گرفته و در مورد زنان رد می‌شود.

فرضیه ۳: به نظر می‌رسد بین میزان ابعاد رضایتمندی زناشویی (زنان/ مردان) در شیوه همسرگزینی سنتی و جدید تفاوت وجود دارد.

جدول ۳- آزمون مقایسه میانگین میزان ابعاد رضایت زناشویی زنان در دو شیوه همسرگزینی سنتی و مدرن

مطالعه جنسیتی رابطه شیوهی همسرگزینی (سنتی و جدید) با رضایت زناشویی در خانواده‌های شهر شیراز

متغیرهای وابسته	شیوه همسرگزینی	فراوانی	میانگین	خطای استاندارد	t	معناداری
مناسبات بین فردی	سنتی	۱۲۳	۶۵/۹۳	۰/۹۳	-۰/۹۱۵	۰/۳۶
	جدید	۶۵	۶۷/۴۰	۱/۳۰		
رضایت جنسی	سنتی	۱۲۳	۱۳/۰۹	۰/۳۳	۰/۱۶۷	۰/۸۶
	جدید	۶۵	۱۳/۰۳	۰/۳۲		
فرزند و فرزند پروری	سنتی	۱۲۳	۱۱/۸۴	۰/۲۵	-۱/۰۰۸	۰/۲۸
	جدید	۶۵	۱۲/۲۹	۰/۳۱		
مدیریت منزل	سنتی	۱۲۳	۲۵/۱۹	۰/۳۳	-۰/۶۲	۰/۵۳
	جدید	۶۴	۲۵/۵۱	۰/۳۵		
جهت‌گیری مذهبی	سنتی	۱۲۳	۷/۷۶	۰/۱۴	۰/۰۰۹	۰/۹۹
	جدید	۶۵	۷/۷۵	۰/۲۳		

جدول ۴- آزمون مقایسه میانگین میزان ابعاد رضایت زناشویی مردان در دو شیوه همسرگزینی سنتی و مدرن

متغیرهای وابسته	شیوه همسرگزینی	فراوانی	میانگین	خطای استاندارد	t	معناداری
مناسبات بین فردی	سنتی	۱۵۴	۵۹/۹۵	۰/۹۷	-۱/۸۸	۰/۰۵
	جدید	۴۳	۶۳/۸۶	۱/۸۳		
رضایت جنسی	سنتی	۱۵۵	۱۱/۹۶	۰/۲۵	-۱/۹۲	۰/۰۴
	جدید	۴۴	۱۲/۹۵	۰/۴۲		
فرزند و فرزند پروری	سنتی	۱۵۵	۱۱/۸۱	۰/۲۰	-۰/۶۸	۰/۴۹
	جدید	۴۴	۱۲/۱۱	۰/۳۵		
مدیریت منزل	سنتی	۱۵۵	۲۴/۲۷	۰/۳۲	-۰/۸۸	۰/۳۷
	جدید	۴۴	۲۴/۹۳	۰/۶۸		
جهت‌گیری مذهبی	سنتی	۱۵۵	۷/۷۲	۰/۱۳	-۰/۰۱۷	۰/۹۸
	جدید	۴۴	۷/۷۲۳	۰/۲۲		

جدول شماره ۳ و ۴ نتایج آزمون این فرضیه را برای زنان و مردان به تفکیک نشان می‌دهد. همان‌طور که در جدول شماره ۳ ملاحظه می‌گردد با توجه به مقدار t و سطح معناداری، تفاوت بین میزان رضایتمندی زناشویی در دو شیوه همسرگزینی سنتی و جدید، هیچ‌کدام از ابعاد آن معنادار نشده و لذا فرضیه مورد تأیید قرار نگرفت. به عبارت دیگر در گروه جنسیتی زنان، بین میزان ابعاد رضایتمندی زناشویی در دو شیوه همسرگزینی سنتی و جدید تفاوتی وجود ندارد. بررسی این فرضیه در مورد مردان (جدول ۴) حاکی از آن است که تفاوت بین میزان رضایتمندی زناشویی در دو شیوه همسرگزینی سنتی و جدید، تنها در بعد مناسبات بین فردی و رضایت جنسی معنادار گردیده و در سایر ابعاد رد شده است. با توجه به مقدار t و سطح معناداری، تفاوت میانگین‌ها در سطح بیش از ۹۵ درصد اطمینان معنادار است. به عبارت دیگر در گروه جنسیتی مردان، تنها بین ابعاد رضایت جنسی و مناسبات بین فردی در دو شیوه همسرگزینی سنتی و جدید تفاوت وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف مطالعه جنسیتی رابطه شیوهی همسرگزینی (سنتی و جدید) با رضایت زناشویی در خانواده‌های شهر شیراز انجام گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که میزان رضایت زناشویی در دو شیوه سنتی و جدید با یکدیگر تفاوت دارد و در شیوه جدید میزان رضایت زناشویی بیشتر است. با توجه به نظریه مبادله که در قسمت چارچوب نظری مورد بحث و بررسی

قرار گرفت، دو اصل اساسی این رویکرد سود و هزینه در روابط مختلف می‌باشد. به‌طور کلی هر فرد سعی می‌کند در رابطه‌ای وارد شود که برای وی بیشترین سود و کمترین هزینه را داشته باشد. در ساختار زندگی زناشویی نیز روابط جنسی، ابراز محبت، عشق و علاقه، پاداش‌های زندگی زناشویی هستند و زمان، تلاش مصرف شده برای حفظ رابطه، خصوصیات نامطلوب همسر، هزینه‌هایی است که فرد در زندگی زناشویی ممکن است در برابر همسر خود بپردازد. بنابراین در همسرگزینی سنتی که یکی از ویژگی‌های آن، گزینش همسر، توسط والدین یا فامیل است، چون فرد خود دست به انتخاب نزده و انتخاب براساس شناخت فردی و عشق و علاقه دوجانبه ایجاد نشده است، ممکن است فرد در زندگی زناشویی در تبادل روابط جنسی، عشق، علاقه و محبت با همسر خود دچار مشکل شود در نتیجه از میزان رضایتمندی زناشویی کمتری برخوردار شود و برعکس، در همسرگزینی نوین میزان رضایت‌زناشویی به دلیل انتخاب فردی مبتنی بر عشق و علاقه افزایش یابد. یافته‌های پژوهش موسوی و همکاران (۱۳۸۴) و نیز دمیر و همکاران (به نقل از حاجی‌علیان زاده، ۱۳۸۳) هم‌راستا با نتایج این پژوهش نشان می‌دهند که ازدواج‌هایی که در آن زوجها خودشان یکدیگر را انتخاب کرده‌اند و یا ازدواج‌هایی که زوجین با یکدیگر ارتباط پیش از ازدواج داشته‌اند در مقایسه با سایرین نمرات بیشتری از سازگاری زناشویی و یا نمرات کمتری در تعارضات زناشویی کسب نموده‌اند. با وجود آنکه شیوه همسرگزینی جدید به رضایت زناشویی بیشتری می‌انجامد و لذا پیشنهاد می‌شود که خانواده‌ها در مورد انتخاب همسر، آزادی عمل بیشتری به جوانان دهند اما این به معنای پیشنهاد دخالت نکردن خانواده‌ها در امر همسرگزینی فرزندان نیست. فرزندان زمانی می‌توانند انتخاب مناسب و شایسته‌ای داشته باشند که قبلاً در این زمینه آموزش‌های لازم و مکفی را دیده باشند و از حمایت‌ها و مشورت والدین برخوردار باشند. لذا آموزش نداشتن و مشاوره جوانان و واگذاری صرف این امر به آنها بدون کسب توانمندی‌ها و مهارت‌های لازم، ممکن است به انتخاب‌هایی اشتباه بینجامد که پایانی جز طلاق، جدایی و تزلزل خانواده‌های آینده نخواهد داشت. البته شایان ذکر است که جامعه نباید مسؤولیت آموزش و توانمندسازی جوانان در امر انتخاب همسر را تنها بر دوش خانواده‌ها وا نهد، بلکه علاوه بر خانواده، سایر نهادهای اجتماعی نیز بایستی خود را در این امر مسؤول بدانند. ایجاد کارگاه‌ها و کلاس‌های آموزشی ازدواج و همسرگزینی در میان جوانان از طریق کانال‌های مختلف جامعه‌پذیری مانند خانواده، مدرسه، دانشگاه و مهمتر از همه رسانه‌ها و همچنین سازمان‌های مختلف متولی امور جوانان، می‌تواند مهارت‌ها و توانمندی‌های لازم در امر همسرگزینی را به جوانان منتقل سازد.

نتایج پژوهش حاضر در مورد مطالعه‌ی جنسیتی این رابطه نشان داد که تفاوت مشاهده شده بین میزان رضایت‌زناشویی در دو شیوه همسرگزینی سنتی و جدید، تنها در گروه مردان معنادار گردیده و در گروه زنان این تفاوت معنادار نبود. با توجه به این یافته، به نظر می‌رسد که سنتی یا جدید بودن شیوه همسرگزینی در میزان رضایت زناشویی زنان تغییری ایجاد نکرده اما در مورد مردان همسرگزینی جدید در مقایسه با همسرگزینی سنتی رضایت بیشتری در ابعاد مناسبات بین فردی و رابطه جنسی برای آنها فراهم ساخته است. دلایل این امر را احتمالاً می‌توان در دو مساله جستجو کرد. اولاً؛ به لحاظ فرهنگی در جامعه ایران و بعضی از جوامع دیگر، دختران قبل از آنکه انتخاب کنند، انتخاب می‌شوند و دوم آن‌که؛ دختران بیشتر از پسران در امر ازدواج و همسرگزینی به خانواده خود وابسته بوده و نظر خانواده، بیشتر

مطالعه جنسیتی رابطه شیوه‌ی همسرگزینی (سنتی و جدید) با رضایت‌زناشویی در خانواده‌های شهر شیراز

تصمیمات آنها را جهت می‌دهد. نتایج تحقیق نیکنام (۱۳۵۵) و محسنی (۱۳۸۲)، نیز تأثیر خانواده را در ازدواج دختران و تبعیت آنان از رای خانواده در امر ازدواج تأیید می‌نماید. با توجه به این ویژگی‌ها با وجود آنکه میانگین رضایت‌زناشویی زنان در شیوه همسرگزینی جدید بیشتر از شیوه سنتی است اما این تفاوت آنقدر نیست که از لحاظ آماری معنادار باشد لذا به نظر می‌رسد با توجه به شرایط حاکم بر ازدواج دختران، سنتی یا جدید بودن شیوه همسرگزینی دختران تفاوت فاحشی در میزان رضایت‌زناشویی آنها ایجاد نموده است.

بررسی میانگین رضایت‌زناشویی مردان در ابعاد مختلف آن در دو شیوه همسرگزینی سنتی و مدرن حاکی از آن است که سنتی یا جدید بودن ازدواج مردان توانسته است تنها در میزان رضایت‌زناشویی آنها در ابعاد رضایت جنسی و مناسبات و روابط بین فردی تفاوت ایجاد کند. به عبارت دیگر، در شیوه همسرگزینی جدید، میانگین رضایت‌زناشویی در بعد رضایت جنسی و مناسبات و روابط بین فردی نسبت به شیوه همسرگزینی سنتی بیشتر بوده است. این تغییر می‌تواند به دلیل خصایص شیوه همسرگزینی جدید که شامل انتخاب فردی، روابط و عشق پیش از ازدواج است، ایجاد شده باشد در حالی که ابعاد دیگر رضایت‌زناشویی مانند بعد فرزندپروری، بعد مذهبی و بعد مدیریت منزل، ویژگی‌ها و مهارت‌هایی هستند که خود را بیشتر در طول زندگی زناشویی نشان می‌دهند و در روابط پیش از ازدواج و با وجود عشق، کمتر می‌توان به شناخت و تفاهم در این زمینه‌ها دست یافت.

مطالعه میزان رضایت‌زناشویی و ابعاد آن در میان مردان و زنان نشان داد که زنان، از میزان رضایت‌زناشویی بیشتری نسبت به مردان برخوردار بوده‌اند. ایمان و همکاران (۱۳۸۸) نیز ضمن تأکید بر تعیین‌کننده بودن اثر جنسیت بر میزان رضایتمندی زناشویی زوجین نشان دادند که میزان رضایتمندی زناشویی زنان، بیشتر از مردان است. یافته‌ها همچنین نشان می‌دهند که تفاوت میزان رضایت زنان و مردان در ابعاد مناسبات بین فردی، رضایت جنسی و مدیریت منزل معنادار بوده است و تمام این ابعاد زنان رضایت بیشتری داشتند و در بعد روابط بین فردی این تفاوت جنسیتی بیشتر بوده است. با توجه به این یافته پیشنهاد می‌شود در کارگاه‌های آموزشی یا مراکز مشاوره این تفاوت‌ها در نظر گرفته شود و ابعدی از رضایت‌زناشویی که هریک از زنان و مردان در آن از رضایت کمتری برخوردار هستند مورد توجه و تقویت قرار گیرد.

فهرست منابع

منابع فارسی

مطالعات علوم اجتماعی ایران، سال یازدهم، شماره چهل و دوم، پاییز ۱۳۹۳

- اسلامی نسب بجنوردی، علی (۱۳۷۶) روانشناسی سازگاری، تهران، نشر بنیاد
- صادقی، رسول؛ قدسی، علی محمد؛ افشار کهن، جواد (۱۳۸۶). واکاوی مساله ازدواج و اعتبارسنجی یک راه حل. پژوهش زنان، دوره ۵، شماره ۱: ۸۳-۱۰۸.
- ثنایی ذاکر، باقر (۱۳۸۱) "بررسی ابعاد نارضایتی زناشویی زنان و مردان متقاضی طلاق در شهر اصفهان. فصل نامه دانش و پژوهش. دوره چهارم، شماره ۱۶، ۷۸-۶۱
- عبدالهیان، حمید (۱۳۸۴) "ارزش، سنت، باز تولید فرهنگی : نشانه های شکاف بین ایده های دو جنس در خصوص باز تولید ارزش های مربوط به خانواده، ازدواج". مجموعه مقالات دومین همایش انجمن جمعیت شناسی ایران، تهران. انتشارات مرکز مطالعات و پژوهش های جمعیتی قاره آسیا و اقیانوسیه: ۱۳۹ - ۱۲۷
- زنجانی، ابوالحسن (۱۳۷۹) "بررسی تاثیر معیارهای همسرگزینی بر رضایت از زندگی خانوادگی"، پایان نامه کارشناسی ارشد امور فرهنگی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبایی
- بنی جمالی، شکوه السادات و نفیسی، غلامرضا و یزدی، سیده منور (۱۳۸۳) "ریشه یابی علل از هم پاشیدگی خانواده ها در رابطه با ویژگی های روانی - اجتماعی دختران و پسران قبل از ازدواج، مجله علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز، دوره سوم، سال یازدهم، شماره ۲: ۱۴۳ - ۱۷۰
- موسوی، سید اسماعیل؛ نوایی نژاد، شکوه؛ وحید، محمد کاظم (۱۳۸۴) "تاثیر روابط قبل از ازدواج بر تعارضات زناشویی دانشجویان متاهل دانشگاه های دولتی تهران"، تازه ها و پژوهش های مشاوره، جلد ۶، شماره ۲۲: ۴۰ - ۲۷
- حاجی علیان زاده، زوینه (۱۳۸۳) "بررسی رابطه بین میزان سازگاری زناشویی با ویژگی های شخصیتی (درون گرایی و برون گرایی) و شیوه همسر گزینی در بین زنان شاغل در سازمان آموزش و پرورش شهر تهران." پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه علامه طباطبایی
- ایمان، محمد تقی و احمدی، حبیب و مجیدی، مریم (۱۳۸۹) "بررسی عوامل اقتصادی - اجتماعی موثر بر رضایت‌مندی زناشویی در بین مهاجرین مناطق نفت خیز جنوب"، فصل نامه زن و جامعه، سال اول، شماره دوم
- ضمیری، شهرزاد (۱۳۸۴) "تاثیر آشنایی های قبل از ازدواج بر بهداشت روانی زندگی زناشویی، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته مطالعات زنان
- نیکنام، ابوالفضل (۱۳۵۵) "مداخله خواهران و برادران و خویشاوندان در همسر گزینی کارمندان زن و مرد ساکن تهران"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- پروین، لارنس، جان ال. یورپی. (۱۳۸۱) شخصیت: نظریه و پژوهش. ترجمه: محمد جعفر جوادی، پروین کدیور. تهران: انتشارات آبیژ
- امینی، ابراهیم (۱۳۷۸) معیارهای همسرگزینی، روابط عمومی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری

منابع انگلیسی

- Lin, Non (1976). *Foundation of Social Research*. New York : McGraw While
- Bontler, P. M, New Camb. M. D, (199۸). "Longitudinal study of marital success and family". *Journal of salting and clinical psychology*, 41p: 1053 – 1070
- Sayders, S. L, kohn, C. S. Feresco, D. M (2001). "Marital conflict and depression in the context of marital disorder". *Cognitive therapy and research*. Vol ,25. No (6)
- Jaim, M. (1996). *A Search for intimacy*. India today
- Rice, F.D. (199۹). *Intimate relation ship marriage and family*. California. Col
- Stone, L(1979). *The family, sex and marriage in England 1500 – 1800*, harmonds worth: penguin.
- Morgan,D(1992). "Marriage and society: understanding and era of change". In J.Lewis, D.Clark, D.Morgan(Eds). *Whom god hath joined together*, London: Rutledge.

مطالعه جنسیتی رابطه شیوهی همسرگزینی (سنتی و جدید) با
رضایت زناشویی
در خانواده‌های شهر شیراز

- Reynolds, J & Mansfield, P (1999). "The effect of changing attitudes to marriage on its stability". In *high divorce rates: the state of the evidence on reasons and remedies*. Vol, 1. London: the Lord Chancellor's department research secretariat.

- Barandt, S (2003). "Religious homogeneity and marital satisfaction: couples the pray together, study to gather", {on line} www.irandac.com

Archive of SID